

Osnovne tendencije u operativnoj i borbenoj pripremi objedinjenih oružanih snaga NATO

Početkom 80-tih godina, kako u svom članku ističe autor,* članice NATO pristupile su ostvarivanju dugoročnog programa o modernizaciji oružanih snaga, osobito u armijskim korpusima, divizijama i brigadama kopnene vojske i u odgovarajućim formacijama ratne mornarice i ratnog vazduhoplovstva s naoružanjem i borbenom tehnikom nove ili najnovije generacije. To naoružanje je uglavnom raketno, nuklearno ili pak klasično, a odlika mu je visoka efikasnost. Takođe se najnovijom modernizacijom snaga NATO teži potpunoj automatizaciji svih oblika upravljanja u oružanim snagama i stvaranju pokretnog i gipkog sistema pozadinskog obezbeđenja.

U isto vreme je predviđeno da se program završi do 1985. godine i da se tada postigne potpuna nadmoć nad suprotnim blokom.

Tako zamašan program razvoja ostvaruju naučnoistraživački centri i druge vojne i civilne ustanove NATO. Potanko su isplanirane različite varijante izvođenja borbenih dejstava na evropskom ratištu. Za njih je proračunat odnos snaga, urađene su procene mogućnog toka oružane borbe između dve blokovske grupacije sve do 2000-te godine. Osnovu priprema objedinjenih oružanih snaga NATO čine združene vežbe, koje su karakteristične po cilju, sastavu učesnika i zadacima koje rešavaju, kao i po vremenu izvođenja. Na vežbama se, osim provere borbene spremnosti jedinica, posebno izučava uticaj promena nastalih u borbenom sastavu, organizacio-

* Pukovnik Vasilčenko, M., *Osnovnye tendencii operativnoj boevoj podgotovke OVS NATO*, »Zarubežnoe Voennoe obozrenie«, br. 9/1980, str. 3—9.

noj strukturi i naoružanju vlastitih i protivničkih oružanih snaga, a naglasak je na mogućem karakteru borbenih dejstava na pojedinim evropskim vojištima i na evropskom ratištu u celini.

Takve vežbe se izvode na svim stepenima — od strategijskih grupacija do združenih taktičkih jedinica svih vidova oružanih snaga. Unifikacija strategijsko-operativnih mera i široko korišćenje formalizovanih dokumenata znatno olakšavaju pripremanje vežbi i omogućavaju da se njihovi rezultati obrađuju elektronskim računarima. Prikupljeni podaci se potom podvrgavaju svestranoj analizi, na osnovu koje se unose ispravke u stvarne operativne planove komandi NATO svih stepena.

Povećanju efikasnosti istraživanja vojno-strategijskih problema NATO u budućnosti znatno doprinosi upravo to objedinjavanje nekoliko tipičnih serija vežbi, koje se izvode po jedinstvenoj zamisli i operativno-strategijskoj situaciji. U najznačajnije se ubrajaju jesenji manevri *Autum forge* (»Jesenja kovačnica«) koji se održavaju svake godine na evropskom ratištu. Manevri se sastoje od 30 i više vežbi. U toku njihovog izvođenja komandovanje NATO proverava varijante upotrebe pojedinih grupacija oružanih snaga.

U procesu usavršavanja sistema operativne i borbene pripreme objedinjenih i nacionalnih oružanih snaga pakta osobita pažnja se posvećuje povećanju uloge većih štabova i komandi. U zapadnoj štampi se naglašava da sve mere strategijskog i operativnog značaja planiraju i razrađuju objedinjeni štabovi i komande. Oni su odgovorni za kontrolu borbene obuke grupacija objedinjenih oružanih snaga NATO, počev od grupe armija, armijskih korpusa, divizija i brigada, do snaga koje su potčinjene zemljama članicama pakta. Odnedavno pri tim štabovima NATO formirane su specijalne inspektorske grupe za ocenu borbene gotovosti združenih taktičkih jedinica do bataljona zaključno.

Proteklih godina su se prikupljanje i obrada podataka sa vežbi i manevara usmeravali na jedno mesto. Obrada se vrši u Tehničkom centru Komande objedinjenih oružanih snaga u Evropi i u protivpodmorskom naučnom centru NATO na Atlantiku. Dobiveni rezultati se koriste za izučavanje problema savremenog rata i za razradu i usavršavanje planova pripreme i izvođenja borbenih dejstava.

U tom razdoblju (odmah posle usvajanja petnaestogodišnjeg programa jačanja oružanih snaga) povećani su zahtevi u vezi s operativnom pripremom štabova i borbenom gotovosti jedinica kopnene vojske, ratnog vazduhoplovstva i ratne mornarice. U toku manevara i vežbi komandovanje NATO traži odgovor na pitanje kako da se najefikasnije upotrebe nova sredstva oružane borbe.

Pravac operativne i borbene pripreme odražava evoluciju u gledanjima vojno-političkog rukovodstva bloka na prirodu rata. Analizirajući vežbe objedinjenih oružanih snaga NATO poslednjih godina, inostrani posmatrači otkrivaju više novih momenata u teoretskim gledanjima na vođenje koalicionog rata. Oni smatraju da se u strategiji »elastičnog reagovanja« konačno preispituje uloga i mesto mogućih vrsta ratova. Osobita pažnja se posvećuje povećanju gotovosti jedinica, štabova i komandi za vođenje ograničenog rata, pa bi se na osnovi toga mogao izvesti zaključak da nema razmere opšteg nuklearnog rata.

Na vežbama snaga NATO proigravane su i varijante vođenja ograničenog rata u Evropi na kojima su udarne grupacije objedinjenih oružanih snaga NATO izvršavale zadatke, ne pribegavajući odmah upotrebi nuklearnog oružja.

Prema autoru, ideja o ograničenju rata na Evropu pripada vojno-političkom rukovodstvu SAD i potiče iz 60-tih godina. Međutim, dugo vremena te planove nisu podržale zapadnoevropske zemlje koje su smatrale da se samo upotrebom američkih strategijskih nuklearnih snaga od samog početka rata ili posle njegovog kratkog vođenja običnim i taktičkim nuklearnim oružjem omogućava postizanje odlučujućeg uspeha u sukobu dva svetska društveno-politička sistema. Nadalje, priznanje pariteta Sovjetskom Savezu u strategijskom nuklearnom oružju i mogućnost nuklearnog odgovora po teritoriji SAD, dovelo je stratege iz Vašingtona u »bezizlazan položaj«: s jedne strane, radi postizanja globalnih ciljeva neophodno je nastaviti pripremanje za rat (i raketno-nuklearni), a s druge — svesti na minimum mogućnost nuklearnog odgovora suprotne strane. Radi izlaska iz datog »ćorsokaka« odlučeno je da se »dooružaju« oružane snage članica NATO, da se formiraju evropskostrategijske nuklearne snage i da se osposobljenost snaga opšte namene poboljša.

Ostvarivanje predviđenih programa će, po oceni zapadnih vojnih stručnjaka, omogućiti NATO-paktu da vodi rat bez upotrebe ukupnih već dela strategijskih nuklearnih snaga. U tom smislu već se na vežbama proigravaju varijante upotrebe jednog dela strategijskih nuklearnih snaga. Do sada su za proigravanje upotrebe »strategijskog nuklearnog oružja« korišćeni bombarderi B-52.

Jednovremeno sa jačanjem nuklearnog potencijala objedinjenih oružanih snaga NATO, sve više pažnje posvećuje se povećanju mogućnosti jedinica i komandi za vođenje rata uz upotrebu običnog oružja. To se povezuje s pojavom oruđa preciznog dejstva, korišćenjem visokoefikasne municije, automatizovanjem upravljanja

jedinicama i oružjem, povećanjem pokretljivosti itd. Osim toga, traže se putevi za brzo postizanje nadmoći u strategijskim snagama i sredstvima. U NATO se smatra da se problem komandovanja može rešiti usavršavanjem sistema strategijskog razvoja, stvaranjem uslova za brzo pojačavanje grupacija objedinjenih oružanih snaga u Evropi i prebacivanjem pojačanja iz SAD, Velike Britanije i Kanade. S povećanjem mogućnosti vojne transportne avijacije već krajem 1984. godine SAD će biti sposobne da za dve sedmice povećaju grupaciju svojih kopnenih snaga za 2,5 puta, taktičke avijacije — za gotovo tri puta.

Vremenom će Pentagon nastojati da »prevede« preko evropskog ratišta — razume se, vežbama i manevrima — sve divizije i brigade, regularne i rezervne komponente, kao i odgovarajuće formacije ratnog vazduhoplovstva i ratne mornarice radi upoznavanja ratišta. Sledi i usmeravanje jednog dela snaga u Evropi, osobito onih jedinica koje su ranije bile namenjene za dejstvo na Dalekom istoku.

Pažnja se posvećuje sadejstvu jedinica različitih nacionalnosti, jedinstvenom gledanju zemalja članica na prirodu rata (operacije) i osnove borbene upotrebe oružanih snaga, a takođe i usvajanju zajedničkih i operativno-taktičkih normativa i terminologije. Stoga je poslednjih godina doneseno više zajedničkih uputstava i borbenih pravila sa stavovima o koalicionom ratu i načinu dejstva jedinica višenacionalnog sastava (grupe armija, armije, armijski korpusi, divizije i brigade). Sve to najviše je došlo do izraza u američkom borbenom pravilu FM-105-5.

Jezgro svih blokovskih borbenih pravila i uputstava potiče iz odgovarajućih američkih dokumenata u koja su uneta iskustva sa vežbi i manevara snaga NATO. Uvedena je jedinstvena vojna terminologija. Odlučeno je, takođe, da se sadejstvo između jedinica različitih nacionalnih pripadnosti, uključivši brodove, obavlja na engleskom jeziku.

Na vežbe koje su proteklih godina izvođene prema planovima nacionalnih komandi dovođene su i jedinice drugih članica bloka. Sve korpusne i divizijske vežbe ostvarivale su se na višenacionalnoj osnovi. Povećao se broj i stepen štabova, koji u toku vežbi jedinica NATO organizuju sadejstvo. U tom pogledu je osobena komandno-štabna vežba *Konstant Inforser* (»Konstantna snaga«), koja je održana u septembru 1979. godine i na kojoj je učestvovala Centralna grupa armija. Tada je prvi put praktično organizovano sadejstvo između 3. armijskog korpusa Bundesvera i 5. armijskog korpusa oružanih snaga SAD.

Svi operativni planovi objedinjenih oružanih snaga NATO razvijeni su sa takvim proračunom da bi od samog početka svaki oružani sukob postao koalicioni rat u Evropi. U tome važnu ulogu igraju pokretne snage NATO. To je relativno mali kontingent oružanih snaga: sedam ojačanih bataljona kopnene vojske, šest eskadrona taktičke avijacije i odgovarajuće jedinice za borbenu i pozadinsko obezbeđenje oružanih snaga SAD, Velike Britanije, SR Nemačke, Italije, Belgije, Holandije i Luksemburga. Te jedinice bi se neposredno pred izbijanje rata u Evropi prebacile u jedan od »najugroženijih« rejonu, na krila bloka (baltički i crnomorski moreuzi, severna Norveška i istočna Turska), sa zadatkom da prve stupe u boj, a time se osigurava jednovremeno uvlačenje u rat svih članica pakta.

Uvežbavanje pokretnih snaga i isprobavanje ratnih varijanata upotrebe tog dela oružanih snaga sprovodi se dva puta godišnje u sklopu združene vežbe objedinjenih oružanih snaga NATO tipa »ekspres«. Već je to postala praksa. Te se vežbe zimi izvode na severnoevropskom vojištu, a u jesen na južnoevropskom vojištu. Na njima poslednjih godina učestvuju sve veće grupacije objedinjenih i nacionalnih oružanih snaga. Tako su u proigravanju upotrebe »pokretnih snaga« kopnene vojske i ratnog vazduhoplovstva na severnom krilu bloka učestvovala snage mornaričke pešadije SAD, Velike Britanije i Holandije. U rejon izvođenja martovske vežbe pokretnih snaga 1980. godine *Anorak Expres* (»Severni ekspres«), održanoj u severnoj Norveškoj, bilo je prebačeno 20 hiljada pripadnika oružanih snaga drugih članica NATO.

U te vrste vežbe, dakle u vežbe objedinjenih oružanih snaga NATO sve više se uvršćuju civilni organi i organizacije iz zemalja članica, čime se osigurava, kako ističe autor, postizanje kompleksnih priprema za rat, tj. da se u toku tih vežbi rešavaju određena politička i ekonomska pitanja. Na primer, na strategijskoj komandno-štabnoj vežbi *Wintex* održanoj 1979. godine, civilni organi su proigravali planove mobilizacije privrednih resursa, dovođenje u gotovost sistema civilne odbrane, svestrano obezbeđenje dejstva oružanih snaga. Sem učešća na vežbama objedinjenih oružanih snaga NATO, za potrebe civilnih organa organizuju se samostalne vežbe tipa *simex*. Ta crta operativne pripreme ima obeležje stalne težnje ka militarizaciji gotovo svih sastavnica NATO, pa i onih koje su izvan njega, ali u datom trenutku može da bude značajna za funkcionisanje celog NATO-pakta.

Što se pak mogućih formi tiče i, naravno, načina vođenja ograničenog rata u Evropi, polazi se od zahteva koncepcije »isturene

odbrane«, s tim što se unose u nju kvalitativno novi sadržaji. Oružanim snagama se od samog početka postavlja zadatak da njihove isturene grupacije odlučno dejstvuju uz masovnu upotrebu nuklearnog i konvencionalnog oružja radi razbijanja protivnikovih snaga.

Neka iskustva sa stratezijskih komandno-štabnih vežbi i manevara iz serije »Jesenja kovačnica« osobito poslednjih godina, pojedine zapadne posmatrače u osnovi nagoni da zaključe kako bi osnovni oblici dejstava snaga kopnene vojske NATO u ograničenom ratu u Evropi bile stratezijske operacije na centralno evropskom vojištu i operacije grupacija objedinjenih oružanih snaga bloka u zonama severnoevropskog i južnoevropskog vojišta. Stratezijska operacija na centralnoevropskom vojištu predstavila se kao kompleks usaglašenih dejstava objedinjenih oružanih snaga.

Radi prikrivanja ofanzivnosti stratezijsko-operativnih mera, u početnoj etapi vežbi i manevara (prema zamisli) inicijativu imaju snage Varšavskog ugovora. U prvoj etapi (oko sedam dana) operacije izvodi grupa armija kako bi zaustavila »protivnikov« napad na isturene položaje. Masovnom upotrebom stratezijske i taktičke avijacije, vatrenih sredstava kopnene vojske, uz izvršenje protivudara operativnim rezervama »protivniku« se nanose veliki gubici, a u drugoj etapi (oko tri dana) posle uvođenja stratezijskih rezervi u borbu — završava se razbijanjem »protivnika« u toku opšte protivofanzive i stvaraju se povoljni uslovi za izvođenje sledećih stratezijskih operacija.

Na poslednjim vežbama i manevrima upotreba taktičkog nuklearnog oružja dovodila se u zavisnost od sposobnosti oružanih snaga NATO da osvoje stratezijsku inicijativu. Komanda Pakta nastoji da se upotrebe samo obična sredstva za uništavanje. Strana štampa, međutim, kaže da su početkom 70-tih godina u sličnim situacijama komande NATO donosile odluke za izvršenje prvih nuklearnih udara već posle dva do četiri dana borbenih dejstava, a poslednjih godina se na vežbama to pitanje razmatra šest-sedam dana nakon proigravanja borbenih dejstava. Izmene su usledile, pre svega, zbog povećanja drugih ubojnih mogućnosti grupacija objedinjenih oružanih snaga NATO (hemijsko oružje se primenjuje od samog početka u svim varijantama dejstva — prim. M. M.)

Za razliku od centralnog evropskog vojišta, fizičko-geografski uslovi severnog i južnog krila, a i razdvojenost grupacija bloka, otežavaju, po oceni komandovanja NATO, vođenje dejstava većih razmera u tim rejonima, recimo stratezijskih operacija.

U ograničenom ratu planira se izvođenje operacija na odvojenim pravcima. U tom smislu se flotnim snagama postavljaju zadaci

kao što su blokada moreuza, držanje važnih baza, obezbeđenje kri-
la i blokova osnovnim grupacijama objedinjenih oružanih snaga
NATO na centralnoevropskom vojištu itd. Uspeh u operacijama,
po pravilu, zavisi od pravovremenosti prebacivanja jedinica za oja-
čanje u te rejone. Poslednjih godina sve vežbe snaga NATO koje
se izvode na krilima bloka završavale su se iskrcavanjem strate-
gijsko-operativnog pomorskog desanta. Obično ga čine višenacio-
nalne ekspedicione formacije uključujući jedinice mornaričke pe-
šadije SAD, Velike Britanije, Holandije, Italije i Turske. Kao važnu
osobenost tih vežbi zapadna štampa pominje široku upotrebu mor-
naričke pešadije SAD.

Razmotrene tendencije u operativnoj pripremi jedinica i ko-
mandi kopnene vojske, ratnog vazduhoplovstva i ratne mornarice
NATO objektivno odražavaju osnovna stremljenja rukovodstva blo-
ka da se pronađu odgovarajući oblici vođenja oružane borbe u sa-
vremenom ratu.

M. MANDIĆ